

Věc C-242/20

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce**Datum doručení:**

8. června 2020

Předkládající soud:

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (Chorvatsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

6. května 2020

Žalobkyně:

HRVATSKE Šume d.o.o.[,] Zagreb, jako právní nástupkyně
HRVATSKE ŠUME javno poduzeće za gospodarenje šumama i
šumskim zemljištima u Republici Hrvatskoj[,] p.o. Zagreb

Žalovaná:

BP EUROPA SE, jako právní nástupkyně DEUTSCHE BP AG,
jako právní nástupkyně THE BURMAH OIL (Deutschland), GmbH

[...]

Předmět: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce – Justiční spolupráce
v občanských věcech

Předkládající soud:

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske [obchodní odvolací soud Chorvatské
republiky] [...]

Strany původního řízení [...]:

Žalobkyně: HRVATSKE ŠUME d.o.o. [,] Zagreb, [...] jako právní nástupkyně
HRVATSKE ŠUME javno poduzeće za gospodarenje šumama i šumskim
zemljištima u Republici Hrvatskoj [,] p.o. Zagreb [CHORVATSKÉ LESY veřejné
obchodní společnosti veřejného práva pro správu lesů a lesních pozemků
v Chorvatské republice, se sídlem v Zagrebu], [...] dále jen: žalobkyně

Žalovaná: BP EUROPA SE Hamburg, [...], jako právní nástupkyně DEUTSCHE BP AG, [...], jako právní nástupkyně THE BURMAH OIL (Deutschland), GmbH, [...] dále jen: žalovaná

Stručný popis předmětu sporu v původním řízení a zásadní skutkové okolnosti, obsah vnitrostátních právních předpisů, které mohou být použity, a uvedení důvodů, proč soud žádá o výklad unijních právních předpisů:

V této věci Trgovački sud u Zagrebu [obchodní soud v Zagrebu] [...] konstatoval, že nemá pravomoc ve věci a žalobu odmítl, jelikož zastává názor, že není dána mezinárodní pravomoc soudů Chorvatské republiky. Žalobkyně podala proti takovému usnesení odvolání, které projednává Visoki trgovački sud Republike Hrvatske [obchodní odvolací soud Chorvatské republiky] [...].

Řízení před Trgovački sud u Zagrebu [obchodním soudem v Zagrebu] bylo zahájeno na základě podané žaloby ze dne 1. října 2014, ve které žalobkyně namítá, že rozsudek Vrhovni sud Republike Hrvatske [nejvyššího soudu Chorvatské republiky] ze dne 21. května 2009 [...] změnil dřívější rozsudky a bylo v něm konstatováno, že exekuce předmětu exekuce založená na pravomocném usnesení o zahájení exekuce vydaném Trgovački sud u Zagrebu [obchodním soudem v Zagrebu] proti žalobkyni byla nepřipustná. Současně na základě tohoto rozsudku byli žalovaní zavázáni, aby v této věci nahradili žalobci náklady občanského řízení ve výši 299 974,65 HRK ve lhůtě do 8 dnů a současně byl odmítnut návrh žalované, jakož i první žalované, na náhradu nákladů občanského soudního řízení ve výši 231 480,90 HRK.

Dříve, na základě usnesení o zahájení exekuce vydaného Trgovački sud u Zagrebu [obchodním soudem v Zagrebu] a na návrh předchůdkyně žalované v této věci jako navrhovatelky ohledně provedení exekuce, byla provedena exekuce proti dlužnici podrobené exekuci, společnosti FUTURA d.o.o. Zagreb, byla zajištěna finanční plnění dlužnice podrobené exekuci vůči žalobkyni v této věci jako dlužnici dlužnice podrobené exekuci a následně poukázána předchůdkyni žalované v této věci jako navrhovatelce ohledně provedení exekuce za účelem úhrady. Žalobkyně, jako údajná dlužnice dlužnice podřízené exekuci, uplatňovala opravné prostředky, ale v exekučním řízení tyto nemají odkladný účinek, proto bylo provedeno donucovací soudní zajištění pohledávky v exekučním řízení, a to tím způsobem, že z účtu žalobkyně dne 11. března 2003 byla sražena celková částka 3 792 600,87 HRK a tato částka byla poukázána žalované.

V řízení zahájeném žalobkyní za účelem určení nepřipustnosti soudní exekuce vůči ní Vrhovni sud Republike Hrvatske [nejvyšší soud Chorvatské republiky] v rozsudku ze dne 21. května 2009 [...] konstatoval, že exekuce byla nepřipustná, proto se žalovaná nestala věřitelkou žalobkyně v této věci a v okamžiku nabytí právní moci uvedeného rozsudku Vrhovni sud Republike Hrvatske [nejvyššího soudu Chorvatské republiky] odpadl právní důvod pro úhradu ze strany žalované v této věci vůči žalobkyni. V této věci žalovaná jako bezdůvodně obohacena je

povinna vrátit žalobkyni to, co na základě provedeného exekučního řízení neoprávněně obdržela, jakož i zaplatit zákonné úroky z prodlení.

Podle předpisů upravujících exekuční řízení v těchto případech je možné uplatnění v rámci stejného exekučního řízení návrhu na zrušení exekučních úkonů, ale návrh lze uplatnit ve lhůtě jednoho roku ode dne provedení exekuce, proto žalobkyně zahájila toto zvláštní občanské soudní řízení, aby získala [částku] bezdůvodného obohacení, jelikož právní důvod pro její získání odpadl. Pravidlo týkající se lhůty pro uplatnění návrhu na zrušení exekučních úkonů je upraveno v čl. 58 bod 5 Ovršni zakon [zákona o exekuci] („Narodne novine” č.: 57/96, 29/99, 42/00, 173/03, 194/03, 151/04, 88/05, 121/05, 67/08, 139/10, 154/11 i 70/12), a všechny pozdější předpisy, které se týkají exekuce, zavádí obdobné časové omezení pro vrácení uhrazené částky ve stejném exekučním řízení.

Předpisy upravující vrácení bezdůvodného obohacení jsou obsaženy v čl. 1111–1120 Zakon o obveznim odnosima [zákona o závazcích] („Narodne novine” č.: 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 i 29/18), a základní zásada je obsažena v čl. 1111 odst. 1, která zní: „Pokud část majetku určité osoby jakýmkoliv způsobem přejde do majetku jiné osoby, a tento přechod nemá základ v určitém právním jednání, soudním rozsudku nebo rozhodnutí jiného orgánu nebo v zákoně, ten, kdo obdržel majetkový prospěch je zavázán jej vrátit, nebo, pokud to není možné, nahradit hodnotu získaného prospěchu.“

Strany tohoto sporu zpochybňují také pravomoc soudu, jelikož žalovaná je společností se sídlem ve Spolkové republice Německo a ve vyjádření k žalobě zpochybnila pravomoc soudu Chorvatské republiky.

Trgovački sud u Zagrebu [obchodní soud v Zagrebu] konstatoval, že není příslušný, přičemž nesprávně použil nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [(Úř. věst. 2012, L 351, s. 1)] [...]. [(Úř. věst., zvl. vyd. v chorvatském jazyce: oddíl 19, svazek 11, s. 289 a oprava Úř. věst. 2014, L 160, s. 40 a Úř. věst. 2016, L 202, s. 57)], které v čl. 66 odst. 1 uvádí: „Toto nařízení se vztahuje pouze na řízení zahájená, na veřejné listiny formálně vyhotovené nebo registrované a na soudní smíry schválené či uzavřené ke dni 10. ledna 2015 nebo po něm.“ Soud dospěl k tomuto závěru ohledně mezinárodní pravomoci, protože neexistuje zvláštní předpis vztahující se na věci bezdůvodného obohacení, je tak uplatňována obecná zásada pravomoci příslušného soudu určeného podle bydliště žalovaného. Jelikož žaloba v této věci byla podána 1. října 2014 uplatní se Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [(Úř. věst. 2001, L 12, s. 1)] [...]. [(Úř. věst., zvl. vyd. v chorvatském jazyce, oddíl 19, svazek 3, s. 30) (dále jen: Nařízení Rady (ES) č. 44/2001), a správný výklad pojmu „jednání, které je postaveno na roveň protiprávnímu jednání“ nebo řízení, která se týkají výkonu rozhodnutí není natolik zřejmý, že nastávají opodstatněné pochybnosti, proto ohledně těchto otevřených otázek bylo rozhodnuto o podání žádosti o rozhodnutí o předběžné

otázce, aby bylo určeno, zda soudy Chorvatské republiky mají pravomoc pro rozhodnutí ohledně této žaloby. Rozhodnutí Soudního dvora je nezbytné, aby Visoki trgovački sud Republike Hrvatske [obchodní odvolací soud Chorvatské republiky] mohl vydat rozsudek v této věci a současně uvedená otázka je v obecném zájmu jednotného použití unijního práva.

[...] [Přerušeni řízení do doby vydání rozhodnutí o předběžné otázce Soudním dvorem s uvedením příslušných předpisů vnitrostátního práva].

I. První otázka

Článek 5 bod 3 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 zní: „Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována, ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“.

S ohledem na skutečnost, že již v římském právu institut bezdůvodného obohacení (právní základ tvoří exekuce prohlášená za nepřipustnou, teď žalobkyně nárokuje vrácení uhrazené částky s ohledem na uplynutí lhůty jednoho roku pro uplatnění nároku v rámci stejného exekučního řízení) byl zařazen k jednáním postaveným na roveň protiprávním jednáním, lze dovést závěr, že je dána pravomoc soudů Chorvatské republiky jako místa, kde došlo k bezdůvodnému obohacení. Současně v případě jednání postaveného na roveň protiprávnímu jednání je kritériem místo, kde došlo k události působící škodu, přičemž forum delicti se obvykle neuplatní na nároky z bezdůvodného obohacení, proto je toto ustanovení poněkud matoucí, jelikož Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 předpokládá zvláštní příslušnost ve věcech týkajících se kvazideliktů odpovědnosti, ale neposkytuje příslušné kritérium nebo kritéria; existující kritérium vyvolává pochybnosti, jelikož při bezdůvodném obohacení nevzniká škoda.

V souladu s judikaturou Soudního dvora pojem „věci týkající se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti“ zahrnuje každý nárok směřující k přenesení odpovědnosti na žalovaného, který se netýká „smlouvy nebo nároků ze smlouvy“ ve smyslu ustanovení § 5 bod 1 písm. a) Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 (viz rozsudky: ze dne 27. září 1988, Kalfelis, [C-189/87, EU:C:1988:459, bod 17 a 18; ze dne 13. března 2014, Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, bod 20, jakož i ze dne 28. ledna 2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, bod 44).

Ve věci C-102/15 Gazdasagi Versenyhivatal v. Siemens Aktiengesellschaft Osterreich generální advokát ve svém stanovisku ze dne [7] dubna 2016 navrhl in eventum, aby Soudní dvůr odpověděl na předběžnou otázku tím způsobem, že čl. 5 bod 3 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 je třeba vykládat v tom smyslu, že žaloba na vrácení neopodstatněného plnění z důvodu bezdůvodného obohacení není věcí „týkající se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti“ ve smyslu tohoto ustanovení. Nicméně, jelikož byl přijat první z návrhů formulovaných generálním advokátem, Soudní dvůr se k této věci nevyjádřil (nejednalo se o občanskou věc, protože bylo nárokováno vrácení neopodstatněného plnění ve správním řízení).

Ve věci C-572/14, jejíž předmětem byla žádost o vydání rozhodnutí o předběžné otázce [...], podaná Oberster Gerichtshof (nejvyšším soudem, Rakousko), [...] Soudní dvůr v rozsudku ze dne 21. dubna 2016 zdůraznil: „Článek 5 bod 3 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že návrh směřující k získání platby odměny splatné na základě takové vnitrostátní právní úpravy, jako je právní úprava dotčená v původním řízení, jíž se provádí systém „spravedlivé odměny“ zakotvený v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, spadá pod „věci týkající se protiprávního jednání či jednání, které je postaveno na roveň protiprávnímu jednání“ ve smyslu čl. 5 bodu 3 tohoto nařízení“.

Podobná zásada, která se týká zvláštní příslušnosti ve stejné záležitosti je zakotvena v nařízení (EU) č. 1215/2012, ale v čl. 7 odst. 2, který zní: „Osoba, která má bydliště v některém členském státě, může být v jiném členském státě žalována ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“.

Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 v bodě odůvodnění 12 preambule zdůrazňuje, že kromě místa bydliště žalovaného by měla existovat i jiná kritéria pro určení příslušnosti, založená na úzké vazbě mezi soudem a právním sporem nebo usnadňující řádný výkon spravedlnosti. V této věci existuje právě úzká vazba mezi soudem a řízením a [uplatnění zásady zvláštní příslušnosti] je v zájmu řádného výkonu spravedlnosti, jelikož právě žalovaná podala v Chorvatské republice první žalobu, v rámci které byla provedena úhrada, přičemž později bylo zjištěno, že se tak stalo v rozporu se zásadami exekučního řízení. Veškeré důkazy, které je zapotřebí provést, jsou také provedeny v Chorvatské republice.

Proto první otázka zní: jsou žaloby na vrácení plnění bez právního důvodu z titulu bezdůvodného obohacení zahrnuty v právním základu příslušnosti obsaženém v nařízení Rady (ES) č. 44/2001[...] ve věcech týkajících „kvazideliktů odpovědnosti“, s ohledem na skutečnost, že čl. 5 bod 3 tohoto nařízení předpokládá mimo jiné, že: „Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována ve věcech týkajících se [...] nebo kvazideliktů odpovědnosti u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“?

II. Druhá otázka

Navíc v této věci k bezdůvodnému obohacení došlo v rámci soudního exekučního řízení, které bylo provedeno, ačkoliv provedeno být nemělo, a v tuto chvíli před stejným soudem je nárokováno vrácení částky, která byla neoprávněně vymožena v rámci exekučního řízení, přičemž čl. 22 bod 5 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 předpokládá, že pro řízení, jejichž předmětem je výkon rozhodnutí, jsou příslušny

výhradně soudy členského státu, na jehož území výkon rozhodnutí byl nebo má být proveden, a to nezávisle na místě bydliště.

Pohledávka byla totiž uspokojena v rámci donucovacího soudního exekučního řízení, ohledně něhož následně Vrhovni sud Republike Hrvatske [nejvyšší soud Chorvatské republiky] v rozsudku prohlásil, že nebylo řádně provedeno vůči žalobkyni. Není možné nárokování vrácení vymožené částky v rámci stejného exekučního řízení, jelikož uplynul rok ode dne provedení exekuce, proto právní předpisy upravující exekuční řízení přinutily žalobkyni k podání žaloby v rámci občanského řízení za účelem získání náhrady předmětné částky. S ohledem na úzkou vazbu, která existuje mezi tímto řízením a soudním exekučním řízením, otázka, kterou je zapotřebí rozhodnout, zní takto: existuje v této věci výlučná příslušnost soudů Chorvatské republiky?

V souvislosti s tím druhá otázka zní: je občanské řízení zahájené z důvodu, že existuje časové omezení pro nárokování náhrady neopodstatněných plnění v rámci jednoho exekučního řízení, zahrnuto do rozsahu výlučné příslušnosti upravené v čl. 22 bodu 5 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 [...], který předpokládá, že pro řízení, jejichž předmětem je výkon rozhodnutí, jsou příslušny výhradně soudy členského státu, na jehož území výkon rozhodnutí byl nebo má být proveden, a to nezávisle na místě bydliště?

Předběžné otázky:

1. Jsou žaloby na vrácení plnění bez právního důvodu z titulu bezdůvodného obohacení zahrnuty v právním základu příslušnosti obsaženém v nařízení Rady (ES) č. 44/2001[...] ve věcech týkajících „kvazideliktů odpovědnosti“, s ohledem na skutečnost, že čl. 5 bod 3 tohoto nařízení předpokládá mimo jiné, že: „Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována ve věcech týkajících se [...] nebo kvazideliktů odpovědnosti u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“?

2. Je občanské řízení zahájené z důvodu, že existuje časové omezení pro nárokování náhrady neopodstatněných plnění v rámci jednoho exekučního řízení, zahrnuto do rozsahu výlučné příslušnosti upravené v čl. 22 bodu 5 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 [...], který předpokládá, že pro řízení, jejichž předmětem je výkon rozhodnutí, jsou příslušny výhradně soudy členského státu, na jehož území výkon rozhodnutí byl nebo má být proveden, a to nezávisle na místě bydliště?

Společně s touto žádostí předkládající soud předkládá kopie: žaloby (s. 1–8 spisu), vyjádření k žalobě (s. 43–47 spisu), usnesení Trgovački sud u Zagrebu [obchodního soudu v Zagrebu] [omissis] ze dne 20. března 2019 (s. 78–82 spisu), odvolání podané proti tomuto usnesení (s. 86–88 spisu), vyjádření k odvolání (s. 91–94 spisu), usnesení o přerušení řízení ze dne 6. května 2020.

Zagreb, 6. května 2020

PRACOVNÍ DOKUMENT